СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 187. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 12. серпня, 1924. VOL. XXXII. No. 187. Jersey City, N. J., Tuesday, August 12, 1924. THREE CENTS

Клерксбоґ готовий на день повідомлення Дейвиса про номінацію.

КЛЕРКСБОРҐ, В. ВА., 10. серпня. — Ціле місто Клерксборґ витало радісно і бурливо демократичного кандидата на президента Джана Дейвиса, котрий приїхав до рідного міста на обхід офіціяльного повідомлення його про номінацію.

Місто прибране в прапори і всі ждуть на вечір 11-го с. м., коли буде сей обхід.

Між тим приїздять тисячі демократів з усіх сторін краю. Обчисляють, що в обході візьме участь біля 75.000 осіб.

Кандидатська промова Дейвиса буде рознесена радіом по цілій Америці, так що міліони людей може її рівночасно чути з Клерксборґом.

СИЛЗЕР ІДЕ ДО КЛЕРКСБОРҐ.

ТРЕНТОН, Н. Дж., 9. серпня. — Ґовернор стейту Ню Джерзи, Силзер, іде завтра спеціяльним потягом до Клерксборґ на офіціяльну номінацію демократичного кандидата Дейвиса.

ҐОМЕПРС НЕ ХОЧЕ ЇХАТИ ДО КЛЕРКСБОРҐ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 9. серпня. — Голова Американської Федерації Праці, Самуїл Ґомперс одержав від комітету приняття демократичного кандидата Дейвиса в Клерксборґ, В. В., запрошення прибути на 11-го с. м. на офіціяльне повідомлення Дейвиса про номінацію на демократичного кандидата на президента Злучених Держав.

Ґомперс відповів, що не може приїхати, а як би й міг то сумнівається чи приїхавби, хотяй інтересується справою і прочитає кандидатську промову Дейвиса.

КАНДИДАТСЬКА ПРОМОВА БРАЯНА.

ЛИНКОЛН, НЕБРЕСКА, 9. серпня. — Ґовернор Чарлз Браєн, демократичний кандидат на заступника президента заявив, що його кандидатська промова вже готова, та що він вже вислав відписи її до демократичної головної кватири у Вашингтоні.

Він виголосить свою кандидатську промову 18-го с. м., коли його офіціяльно повідомлять про номінацію.

ДЕМОКРАТИ СПІЗНЮЮТЬСЯ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 9. серпня — В кругах головних політичних партій завважують, що републиканці і проґресисти вже зачали виборчу компанію, а демократи ще досі сидять тихо. Вони сим разом спізнилися.

ЛЯ ҐВАРДІЯ ПОКИДАЄ РЕПУБЛИКАНЦІВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 10. серпня — Посол до палати послів Конґресу у Вашинґтоні, Ф. Г. Ля Ґвардія, з Ню Йорку, оголосив учера, що він покидає републиканську партію, а приєднується до проґресистів під проводом Ля Фолета.

Яко причину переходу подав се, що він противиться плятформі републиканців, яку вони приняли у Клівеленді а яка на його погляд занадто вузкоглядна. В републиканській партії він мусівби зректися своїх засад, каже він, тому він іде туди, де не потребує зрікатися своїх засад.

НЮЙОРСЬКІ АЙРИШІ ЗА РЕПУБЛИКОЮ.

НЮ ЙОРК Н. Й., 10. серпня. — Нині було тут в театрі Ерл Керрол велике ірляндське віче, яке заявилось за републикою в Ірляндії.

СПЕКА В СУБОТУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 9. серпня. — Вчера спека не була змаліла. В Ню Йорку і далекій околиці горячо було велике. Термометер сполудня показував у тіни 92 степені.

Тут вчера померли через спеку 2 особи, а чимало захоріло.

СПЕКА В НЕДІЛЮ.

ДЖЕРЗИ СИТІ. Н. ДЖ., 11. серпня. — В неділю спека тут, в Ню Йорку, і в дальшій околиці трохи була змаліла. Термометер спав на 7 степенів.

Нині теж трохи холоднійше і вітри зачались з північного заходу.

Завтра у второк, має ще більше похолодніти наслідком північно-західних вітрів. Се має бути проломане спеки минулого тижня.

ЯК БОРОНЯТЬ МІЛІОНЕРІВ?

ШИКАҐО, ІЛЛ., 9. серпня. — Сьогодні зізнавав у процесі Ліопольда і Лоеба ще один „умовий знавець”, др. Г. С. Гонберт з Шикаґо.

Він сказав, що один з убійників Френкса, Ліопольд, передчасно розвинутий фізично. На основі фотографій промінями Рентґена, він говорить, що сей душогуб 10 літ за скоро розвинувся фізично. Се малоби вказувати, що він ненормальний чоловік.

Заступник стейту Кров має 4 дні на другий тиждень збити всі зізнання свідків і „знавців” в користь убийників малолітного Френкса.

ФОРД КАНДИДАТОМ НА СЕНАТОРА.

ЛЕНСИНГ, МИШ., 9. серпня. — Приклонники Г. Форда внесли достаточне число петицій до стейтового державного секретаря за його кандидатурою на сенатра із стейту Мишиґен і його особа при виборах сеї осени буде між кандидатами.

ПРИЇЗД ЕПИСКОПІВ.

Угро-руські ґазети повідомляють, що грецько-католицькі епископи Такач і Богачевський мають приїхати до Злучених Держав в сих днях.

Епископ, Такач, як пишуть ґазети, в Клівленді або в Питсбурґу.

ПАНЩИНА В БОГОРОДЧАНЩИНІ.

„Шляхецка” натура вже таки звикла до того, щоб мужик робив на шляхтича. В який би то не було спосіб, а все таки мусить вона використовувати селянина, як колишнього пнащизняка. Про такий рід панщини в „ржечпосполітей” говорить наглядно отсе писмо з Бережанщини.

„У нас не переводяться реквізиції фір по опалові дрова для пана старости та инших панів а навіть для жидів в Богородчанах. Хоч-не-хоч мусить ґазда їхати — хочби мав не знть, яку роботу, бо инакше поліція, щось фантує або й дасть ще позауш. Цего року ґонили недавно з села фіри, або завертали, як хто їхав на заробок, або в поле. Все те для привезення дров. А ліси не близько. За те посилають по невчасі зі староства до війта торік 1000 мк. а цього року по 1 міліонови до розділу між всіх підводчиків, так що на кяих 20 фір, а буває і 30, один дістає менче, як 50.000. Це в той час, коли ґазда міг заробити в день 10—15 міліонів. Колиб зрахуват ті підводи з усіх сіл нашого повіту, то можна мати суму, яку складає село на панів”.

ЛЯЦЬКІ „ШКУЛКІ” В УКРАЇН. СЕЛАХ.

Грмади Августівка і Нараїв, села в бережанськім повіті піднесли зорґанізований протест проти будови польських „шкулек” в їх ґромадах коштом громади. Шкільна повітова рада в Бережанах не полагоджуючи формально внесення протесту громади і місцевої шкільної ради, призвала представників тих двох громад на конкуренційну розправу і згори накинула їм шкільний буджет, узглянюючи потреби збудування нових польських „шкулок”. Проти волі громади і проти волі батьків-латинників шкільна повітова рада хоче насильно коштом українських громадян збудувати польські „шкулки” для кільканайцятеро дітий латинського обряду.

КНЯЗЬ МУЛЯРЕМ.

Великою популярністю користується останніми часами в Англії, князь Аржіль, який без огляду на своє велике майно став до праці у своїм маєтку, як звичайний професіональний муляр. Одягається, їсть і побирає ту саму платню, що наші ремісники-товариші. Таким вибором професії хотів він зазнати справжнього робітничого життя і доказати, що леренімчений аристократ може рівнятись у праці з робітником. Якби у нас були такі демократи!

ДОРОГА ПЕРЛА.

На льондонській виставці вкрадено з одного павільону перлу вартости 1.250 фунтів штерлінґів. Злодії зробили це на очах усіх, як зручні „штукарі”, так, що властителька перли якась Місс Волястон навіть їх бачила.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1925.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж Американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; остання часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень, середна на окладинці ... Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календари), хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1925 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи” найдальше по день 15 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи”, на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ПОГОНЯ ЗА ЗАМАХОВЦЯМИ У ЛЬВОВІ.

Один з поліціянтів придержав, дня 23. липня мущину, в якім пізнав Ґеровського, що мав рути головним орґанізатором замаху на львівську порохівню. Придержаний Ґеровський добув бровнінґа і вистрілив, але хибив. Після того почав втікати, відстрілюючись густо. Поліціянт гнав за ним тежстріляючи, але не вдалось йому зловити втікача, бо той скрився на личаківськім цвинтарі. Поставлено на ноги кінну і пішу поліцію, але досі Ґеровського не знайдено.

З ЛИСТА СІЛЬСЬКОГО УЧИТЕЛЯ З ПОДІЛЯ НА РАДЯН. УКРАЇНІ.

У нас в ці дні неописана краса: кожна хатка справжній райочок, так мило, весело, зелено в ній. Але, що краса, коли в душі панує туга, коли невимовна, якась страшна сила лежить на наших грудях і намірується задавити нас усіх і не має змоги цей тягар скинути... Ми в ярмі... Кожне свято ятрить наші серця.

Про культурне життя на місцях, селях і про „українізацію я частинно описував, но і без цього можеш уявити про все, бо змалювати усі подробиці треба бути певним, що лист не застрягне... Ще коротенько повторю де очім, що цікавить тебе. Українізація приходить постільки поскільки сприяють цьому тутешні політичні умови...

В загальному получається дивна картина, якої не здибати на цілому світі. Нічого систематичного не має; якесь переплітування ріжних фраз, слів, щось чудне, кумедне... кожний по свойому.

Рост решти всього національного відбувається на стільки, оскільки це можливе в умовах інтернаціональної політики.

Життя суспільства відповідає господарчому станови нашої відірваної від світу країни.

Ти ніби не знаєш, як у нас дивляться на слово „націоналізм”. Націоналіст по вашому так це може бути сама чесна і гуманна людина, людина, котра бажає добра усім членам нації, дбає про величність славу і могутність батківщини, про підняття культури і т. д. Але у нас общепринятий інакший погляд, що до пояснення цього слова. Це людина з чисто з буржуазними нахилами, сторонник капіталізму, прихильник визискування із такими жадними еґоїстичними цілями, котра під маскою, якоби оборони батьківщини старається вселити тражду між членами ріжних націй і цим самим відхиляє розповсюджeння клясової свідомости і т. д. Бідняк не має нації, бідняк не має батьківщини — ось слова учителів соціялізму, що у нас підтримують цю думку. Так що, старайся уникати подібних виразів.

Коли цікатишся, що від учителів вимагають: при політичній провірці — наука Маркса, розвиток капіталу, боротьба кляс, революційні рухи, организація влади у нас, про всіх „наших” вождів і т. д. і т. д. Але одні сухі відповіди їх не заовольняють, а вони вимагають праці, неповильної праці не лише в школі, но і серед широких мас.

(„Новий Час”)

Франція збирається опорожнити Рурщину аж на другий рік.

ПАРИЖ, 10. серпня. — Франція приняла плян Доса і програму про введенне його в житте, але не згодилась зараж опорожнити Рурщину.

Ся справа, до якої Французи привязують найбільшу вагу, а Німців найбільше болить, осталась нерішеною.

Французи обіцюють Німцям, що заберуть свої війска з Рурщини аж в 1925-ому році, і то лише тоді, як Німці ділом виявлять свою добру волю виконати зобовязання для аліянтів на основі пляну комісії Доса.

ФРАНЦУСЬКИЙ КАБІНЕТ ОДОБРЮЄ ПОЛІТИКУ ЕРРІОТА В ЛОНДОНІ.

ПАРИЖ, 10. серпня. — Засіданне французького кабінету тривало до 2-ої години по півночі сьогодня. Весь час дебата ішла над політикою премієра Ерріота на лондонській конференції у справі введення в житте пляну комісії Доса.

Вкінці кабінет однодушно одобрив сю політику.

ТЕПЕР РАКОВСЬКИЙ ХОЧЕ МИРИТИСЯ З ФРАНЦІЄЮ.

МОСКВА, 9. серпня. — Тутешня большевицька преса вдоволена успіхом Раковського в переговорах з Англією і заповідає, що він зачне тепер подібні переговори з Францією.

ВАКАЦІЇ АМБАСАДОРА.

ПАРИЖ, 9. серпня. — Американський амбасадор Майрон Т. Геррик виїздить до Америки на вакації. Він буде дома два місяці.

НІМЦІ — МОНАРХІСТИ.

БЕРЛІН, 10. серпня. Нині був в Німеччині „день конституції”, для вшановання 5-их роковин приняття конституції німецької републики національним зібраннем у Ваймарі.

Правительство зробило усе, що могло, щоби приготовити як слід се свято. Приготовляло величавий масовий похід і велику манифестацію. Одначе з Берліна всего-на-всего прибуло на манифестацію около 5,000 осіб, старих, молодих і дітий.

Німецька публика зовсім не інтересується републикою. Вона далі жие споминами і стремліннями до монархії. Се видно було з вікон домів, де скрізь повиставлювано прапори старої монархії (чорно-біло-червоний кольор), а не републики (чорно-червоно-золотий кольор).

З нагоди сього свята і ґазети вказали на се, що німецький нарід за монархією, а не за републикою.

БОЛЬШЕВИКИ ПОМАГАЮТЬ ДО РОЗКЛАДУ ДРУГИХ ДЕРЖАВ.

БЕРЛІН, 9. серпня. — З балканських держав повідомляють, що там працюють большевицькі аґенти при помочі пропаґанди і гроший для розкладу Болгарії, Румунії і Югославії.

В Болгарії большевики підпирають революційний рух аґраріїв, які здобувають щораз більшу силу.

В Румунії підпирають революційний рух Молдован в Бесарабії, який теж постійно росте.

В Югославії большевикие підпирають хорватську революційну партію під проводом Стефана Радіча. Він недавно був в Москві і большевики обіцяли йому підперте для створення хорватської републики. Також підпирають революційний рух Македонців під проводом Тодора Александрова і обіцюють і їм поміч проти сербської королівської влади.

Такусаму аґітацію большевики ведуть в Польщі, обіцюючи підперте національним меньшотям, а саме Українцям, Білорусинам, Литовцям і Німцям у їх змаганню відірватись від Польщі, а Жидам у їх стремлінню до свободи.

Большевики не криються зі своїми плянами, що вони хотять використати сю пропаґанду підчас найблизшої війни.

ОБДУРИВ ЦІЛИЙ СВІТ.

ВІДЕНЬ, 9. серпня. — В останніх часах ґазети в цілому світі розписались про те, що князь Леопольд Бассана з Берна, в Моравії (Чехо-Словаччині) винайшов понад 100 листів, спомини, записки, военні прикази і таке інше великого французького володаря Наполеона Бонопарте. Усе, як повідомляли ґазети, було писане власною рукою Наполеона.

Сим винаходом заінтересувався цілий світ, не тільки ґазети, всякі видання, учені, але і правительства многих держав.

Чеське правительство хотіло набути перше право видання найдених документів Наполеона, а французьке правительство собі. І мало не посварилося з чеським урядом, кажучу, що воно повинно віддати Франції першеньство у сій почести друкувати найдені документи свого найбільшого володаря.

Ґазети з усього світа телеграфували до Берна за правом друкувати ті документи. Найбільше було оферт з Франції і Злучених Держав.

Аж нині показалось, що се блоф.

Берненська поліція, одержавши вказівку про підозрінне щодо викриття Бассана, призвала його до себе і зачала допити, при яких були й „умові знавці” (психіятри).

По довгих допитах Бассано признався, що він звичайний Чех Бассано, і що жадних документів Наполеона не найшов, а „пустив тумана” у світ, щоб його надути й обдурити і сим робом прославити своє імя.

РАКОВСЬКИЙ ВДОВОЛЕНИЙ.

ПАРИЖ, 10. серпня. — Тутешній соціялістичний дневник Ль Іманіте, містить розмову з головою большевицької делеґації в Лондоні Крістом Раковським.

Раковський заявив, що він вдоволений з договорів, які підписав з Англією. Він зазначив, що він не зрікся жадних большевицьких засад, а тільки зобовязав Росію виконати умови договору.

Тепер черга, казав він, і на Францію заключити з Росією договір на тихсамих підставах.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загранице.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ТУДИ Й УКРАЇНЦЯМ ДОРОГА

З Білгороду, столиці Сербії, повідомляють, що провідник македонських революціонерів Тодор Александров написав у тамошній газеті Република статтю, в якій пише таке:

Всі угнетені національности, котрі завздо оберігають свою національність, борються рамя об рамя, щоб здобути своє право самоозначення.

Ані сильна влада, яка змогла би здавити діяльність революційних загонів, ані добра адміністрація не може спинити розмаху імперіялістичної Югославії.

Угнетені національности в Сербії не борються ані, щоб добитись сильного шовіністичного правительства, ані за розумну сербську адміністрацію, але за свої вільности.

Наконець хочу пригадати слова. Мацціня, які він сказав в 1848 році про Австрійців: „Нам не ходить о се, щоб ви добре правили, але щоб ви забрались".

Македонці здавна борються за свою вільність і право самоозначення.

Здавна їх підпирали Болгари, бо їх мова зближена до болгарської, а давили їх Серби, бо хотіли їх насилою зсербщити. Трийцять літ Македонці мали під Турками в місті Монастирі болгарську гімназію, а коли Серби заняли значну часть Македонії з Монастирем, так зараз скасували сю гімназію разом з усіми болгарськими школами в Македонії, а накинули їм школи — сербські, які і в Сербії не мали попиту, бо там царила неграмотність, коли серед Македонців виростала просвіта.

Та Македонці не впадали духом під владою неграмотних Сербів. Вони обновили свою СТАРУ РЕВОЛЮЦІЙНУ ОРГАНІЗАЦІЮ і зачали боротьбу проти заборців.

Їх революційна організація взірцево переведена. Кождий член сеї організації дійсний і карний революціонер. Як йому присудять вбити сербського міністра чи генерала певного дня і в певну годину, то певна річ, що засуджений урядовця в мінуту по сьому реченці не буде між живими.

Тому Серби бояться Македонців і хотіли би раз розбоєм і терором, то знову „уступками" з ними погодитись.

Але Македонці не уступлять ані на терор ані на „уступки" Сербів. Вони не уступлять, поки не побідять; поки не здобудуть вільности і сербської влади не проженуть зі своєї землі.

За прикладом Македонців повинні піти і Українці Галичини, Холмщини, Полісся і західної Волині. Кождий західний Українець повинен бути революціонером проти Польщі, а всі вони, разом 8.000.000 повинні боротись поти, поки польська окупаційна влада не забереться з українських земель.

І західні Українці повинні сказати до Поляків так як Мацціні сказав був до Австрійців:

Нам не ходить о се, щоб ви добре правили, але щоб ви забрались.

Маленький нарід Македонців побідить, бо вірить у свою побіду. Таксамо побідить і великий нарід український проти малого народу польського, коли вірити-ме в побіду як Македонці.

ЛЯХИ ЗНОВ ОБИДЖЕНІ

ЦИМ РАЗОМ НА ГОТСЬКИЙ АЛЬМАНАХ, ЩО НАСМІЛЮЄТЬСЯ НАЗИВАТИ РІЧІ ЇХ ВЛАСНИМИ ІМЕНАМИ.

Перед якимсь часом Ляхи були запалились страшним гнівом проти генерального секретаря Союза Народів сера Ерика Друмонда, який в офіціяльним папері був запитав Польщу, яких заходів вона вживає, щоб скасувати в себе рабство.

Запитанне було цілком слушне, бо рабство в Польщі дійсно істнує. Тим не менше Ляхи були страшенно ображені й тяжко гнівались на бідного Англійця.

Нині Ляхи мають нову притоку ображатись і гніватись. Цим разом на славний Готський Альманах.

Готський альманах — це свого роду библія всіх політиків, дипльоматів та аристократів. Вже 160 років видається цей альманах, приносячи кождого року дуже солідні й перевірені відомости про державний устрій, монархів, президентів і міністрів, господарство й торговлю всіх країн світу. Без Готського альманаху не може обійтись ні один політик чи дипльомат, як не може обійтись без Бедекера ні один світовий мандрівник.

Недавно вийшов торговий річник Готського альманаху на 1924-й рік. Ясна річ, що там надрукували артикул і про Польщу. Все написано дуже коректно: перечислено всі пограничні тощо, всіх королів, президентів, міністрів. Але наприкінці впорядчики альманаху „прошпетились". Взяли й надрукували таке:

„СХІДНА ГАЛИЧИНА. ДЕРЖАВА. РОКУ 1387 БУЛА ПРИЛУЧЕНА ДО ПОЛЬЩІ, Р. 1772 ВІДЗИСКАНА АВСТРІЄЮ, 19. ЖОВТНЯ 1918 Р. ОГОЛОСИЛА СВОЮ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ВІД 16. ЖОВТНЯ 1919 Р. Є ПІД ОКУПАЦІЄЮ ПОЛЯКІВ. ПРЕЗИДЕНТ: ДР. ЄВГЕН ПЕТРУШЕВИЧ. МІНІСТРИ: ДР. КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ" і т. д.

Чи це ж не тяжка образа? І Галер признав Галичину Польщі, і Пуанкаре признав, і Мілеран признав, і навіть деякі „покондні Русіні" признали — а Готський Альманах не признає! Добре, що альманах видається у Німеччині. Можна принаймні потішити себе фразою про „німецьку ароганцію". Але читають цей альманах у цілім світі.

Р-Н.

Партії радянської України.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

I.

В українських радянських газетах, ще в травні місяці с.р. вміщено було „Відозву до української радянської інтелігенції та всього радянського суспільства". Сю відозву, разом з привітанням, проголошено було на VIII всеукраїнській партійній конференції т. зв. КП (б) У, себ-то — комуністичної партії (большевиків) України. Закордонна преса українська не звернула належної уваги на сю відозву, і то шкода, бо в сій відозві є кілька моментів, котрі, в інтересах тих,наших еміґрантів що вагаються й не знають, на яку стати — „чи покинуть, чи любить" тую радянську владу,— треба було-б підкреслити й належно освітити.

В кількох десятках підписів під відозвою зустрічаємо одіозні прізвища наших спільних еміґрантських знайомих із т. з. лівих ес-ерів групи проф. М. Грушевського, органом котрої у Відні був часопис „Боріться — поборете". Підпису самого голови групи, проф. Грушевського, нема (старий лис надто обережний, щоб і надалі продовжувати минулі глупства, та ще при очевидній агонії совввлади); зате бачимо підписи відповідального редактора часопису „Боріться— поборете" і його коректора, М. Чечеля, і співробітників — Н. Христюка, І Штефана, О. Жуківського, М. Шрага. Між иншими підписами бачимо — В. Мазуренка, Арк. Степаненка. Зазначаємо лише тих, хто в історії української революції був більш-менш політичною фігурою, себ-то разом з иншими „стовпами" її, що опинилися „по той бік барикад", ретельно „будували українську державу" і одночасово залицялися до московських большевиків, з котрими офіціяльно були в стані війни (часи Центральної Ради, Директорії).

Далеко стоячи від активної державної й партійної політики, ми завше оцінювали наших діячів лише з погляду відданости їх певній ідеї. З часів московського „Октября" для всіх нас, як і для вищезгаданих наших діячів, єдиною ідеєю, за котру ми боролись хто і як міг, була — самостійна незалежна соборна Українська Народна Республіка без хлопа і без пана. Минули часи — і що ж сталося?... Московська навала розбила (на якийсь час, звичайно) — здійсненне ідеї, принісши натомісць найгірший відмінок тиранії, якої ще світ не зазнав. Треба було мати в душі багато глибокої пломінної віри в нашу ідею, багато витревалости, мужности, саможертви і т. д., щоб опертись тому розкладови, котрий внесла в лави українських борців большевицька потуга. Не всім було се дано. Лави борців здригнули, розімкнулись, і багато слабкодухів опинилося у ворожім таборі.

Але за яку ціну!... Непростимий гріх і злочин на віки вічні випаленим тавром ганебним красуватиметься на високім чолі сивого нашого професора, „першого президента Центральної Ради", за те, що любляче над все, над Україну навіть, отруту влади, першенства і популярности, він, один з перших, потягне в розявлену, червону від крови української, неситу пащу московської большевицької потвори і за собою потяг і тих, хто ще вірив йому, або хто як і він, тужили за втраченим привидом високої влади й почестей. Огневими літерами ганьби віковічної палатимуть незабутні для Українців слова п. професора в „Боріться — поборете", звернені до совітської московської влади: „Через трупи своїх товаришів подаємо вам руку". І не виправдає його й тих, хто пішов за ним, ні покликання на віру в щирість „рабоче - крестьянської" влади, ні покликання на бажання таким чином узяти участь у праці на добро Рідного Краю, регулюючи і корегуючи своєю присутністю на Украіні роботу московського ката. Так виправдуватись може тільки хлопець а не старий, досвідчений діяч, та ще й славетний історик.

Нам особисто доводилося не раз у Відні вступати в дискусії з прибічниками старого блудодія на тему їхньої нової орієнтації, фактами доводити їм всю безпідставність їхньої віри у всератуючу силу московського комунізму та в користь, яку він дає Україні. Даремні змагання! Чому? Бож— сам „маґістер" Грушевський „діксіт", то де вже там якимусь звичайному собі журналістови, та ще із стану прихильників боротьби з окупантами не на життя, а смерть, переборти такий авторитетний вплив!.. Помічалося й те, що сим панкам не вельми посміхалася перспектива довшого перебування на еміґрації, а також помічалося й переконання, суґестоване професором, що большевики приймуть їх з радістю і нагородять великими та багатими милостинями до високих посад включно.

Першим поперся найласіший до багатих милостей, будлий до війни московський чорносотенець і поштовий урядник на селі, потім, підчас революції, визначний член есерівської партії і міністр пошти й телеграфу, далі кооператор і лівий ес-ер, членгрупи Грушевського, Іван Штефан. За ними вирушили б секретар Центральної Ради, М. Чечель, підголова Ц. Р. М. Шраг і колишній російський офіцер, по тім український ес-ер і військовий міністр, Ол. Жуківський. Через який час зважився на се, після довгого вагання, б. ес-ер і генеральний писарь і тов. міністра внутрішніх справ (у Камянці Под.) і кооператор, Н. Христюк. Лишився сам „маґістер" Грушевський, вичікуючи приємних відомостей від своїх молодших товаришів по групі.

Через де-який час наспіли й відомости, але не підвеселили вони старого. Протягнута большевикам через трупи товаришів старече рука так і лишилася в повітрі: навіть червоний кат одвернувся з огидою від руки перекинчиків, а коли й приняв їх до себе, то на становище всіх инших звичайних реемігрантів, які каялися в гріхах проти совітської влади й прохали опрощення. Тільки найлівіший з них, М. Шрає, дістав якусь незначну посаду урядовця при варшавській большевицькій місії; решта — притулилася звичайнінькими служащими при... кооперації. Відношення до них, як з боку безпартійного громадянства, було надзвичайно зневажливе: перші, не ховаючись, просто одверто показували на них пальцями й сміялися: он глянь, мовляв, отто й через за хлібом стоїть петлюрівський міністр!... Українське громадянство просто не признавало до них і зневажало колишніх „будівничих" У. Н. Р., як зрадників.

Тільки весною с. р., почувши гострим нюхом трупний пах від совітської влади, поспішив вирушити додому й п. Грушевський. Читали ми протеє, з якою радістю вітала його Академія Наук, але з тих замітох про нього в большевицьких газетах, які нам доводилось й доводиться иноді читати, заміток, наскрізь пронятих іронією й глумом, можемо зробити висновок, що відношення до нього большевиків ані трохи не краще за відношення їх до його товаришів по закордонній групі; а що Академія вітала, то... нехай би спробувала вона поставитись инакше!...

З инших наших знайомих, що підписали вище згадану „Відозву", ми згадали ще В. Мазуренка й Арк. Степаненка. Перший — з відомої з наддніпрянських українських колах трійці братів, що за весь час української революції й боротьби з большевиками, тільки те й робили, що міняли свої орієнтації. Сам В. Мазуренко — б. соціяльдемократ, міністр фінансів У. Н. Р., а потім, в Відні, комуніст. Тепер читає десь у Києві лекції по хемії. Що до Арк. Степаненка, то минуле його таке: контонщик клюбу „Родина" в Києві, підчас революції — ес-ер, член Центральної Ради; в Камянці Под.— радник М-ва Хліборобства. Сей подався до большевиків ще з Камяния, сидів у Чека; на суді покаявся у своїх гріхах проти совітської влади і з призирством був звільнений на всі чотирі. Тепер теж десь продає оселедці в кооперативі.

До політичної чи навіть громадської роботи нікого з усіх згаданих перекинчиків не припускають і на гарматний стрель, давши їм змогу бути лише паріями, зневаженими й осміяними. Не спускають їх з ока, памятаючи їхне колишнє „петлюрівство", і вони призначені на повсякчасне тремтіння, на страх, як колишні дореволюційні т. з. „поднадзорные": а гляди, мовляв, пригадають знову, що й вони були в лавах борців за визволення України, та й оджигнуть якусь карамолу!...

М. Джеря.

(Конець буде).

„ВІДМОЛОЖУВАННЄ"

Штайнахова операція. — Небажані наслідки. — Операції др-а Воронова. — Дорога приємність. — Чудодійне проміння. — Півень став куркою, але ще не несеться.

(Оригінальна дописі „Свободи")

Ціла низка лікарів у ріжних країнах вже від кількох років працює коло т. зв. **проблеми відмолоджування.** Найвидатніщий з тих лікарів, віденський проф. **Штайнах,** з початку робив свої досліди на щурах (пацюках). Старим щурам він прищеплював насінні залози молодих щурів і тим викликував в них ознаки відмолодження. Старі щурі знов почінали з апетитом їсти, обілзла шерсть у них виростала знову, поверталась полова здібність.

Це навело на думку, що з людьми можна робити такі самі операції й так саме їх відмолоджувати. А що трудно знайти молоду людину, яка пожертвувалаб своїми насінними залозами задля чийогось відмолодження, то проф. Штайнах упростив свою операцію. Старшим людям, що з видимої причини впадають у старечу неміч, він просто перетинає насінячну залозу.

У богатьох випадках ця операція викликала дійсно очевидні ознаки відмолодження. Так **др. Ліхтенштейн** у Відні зробив сім таких операцій, і лише в двох випадках наслідків ніяких не показалося. Зате в пятьох випадках наступило безсумнівне поліпшення. Оперованим знова повернулася полова здібність, у них укріпилася память, знов появилася охота до праці то-що.

Богато инших лікарів також прийшло до висновку, що **Штайнахова операція корисно відбивається на старіючім організмі** затримуючи дальший упадок сил і навіть викликуючи приплив нових відмолоджених сил.

Инші лікарі знов остерігають проти цеї операції, кажучи що вона може викликати і цілком протилежний наслідок, себ то **раптовий упадок сил і скору смерть.** Так берлінський лікар проф. Мендель оповідає, про один випадок, коли 61-літному чоловікови була зроблена Штайнахова операція. Наслідки були дуже не бажані. Старий почав грозити лікарям і сторожам обвинувачувати свою жінку в неможливих полових злочинах, приставати до служниць і т. д. Через три місяці його довелося віддати до закладу для душевнохорих, де він незабаром і помер у повнім отупінню.

Виходить, що Штайнахова операція, як і всяка инша, може випасти ріжно. Вона може відмолодити, але може і прискорити процес старіння. Тому лікарі не радять без крайної потреби до неї вдаватись.

Над цею самою проблемою працює др. **Сергій Воронов** у Парижі. В основу своїх операцій він кладе Штайнахову засаду, але користується нею так, як Штайнах при операціях над щурами. Воронов не перетинає насінної залози, а відріже її зовсім іприщеплює на її місце молоду, здорову залозу.

Та де взяти тільки молодих залоз? Воронов бере їх у особливої породи малп-павіянів. Як відомо павіяне своєю будовою найблизше підходять до людей, тому їх залози найкраще надаються до перещеплювання людям.

Воронов вже зробив около 70 операцій відмолодження. Він запевняє, що всі скінчились щосливо. Одному старому Англійцеви, що мав 74 роки й вже був здорово підтоптаний, Воронов прищепив насінну залозу молодого павіяна, й через 8 місяців Англієць помолодшав літ на 15—20, почав підиимати тягарі, фехтувати, — словом, відмолодився цілковито. Цей Англієць тепер всюди ходить за Вороновим і служить йому найкращою рекламою.

Однак і Воронов остерігає легкодухих, щоб вони не покладали занадто великих надій на його спосіб відмолоджування. Він каже, що його операція не має впливу на органічні недуги, як сухоти, рак сліпота то-що. Лише в тих випадках, коли передчасно й без видимої органічної причини наступають ознаки старечої немочи, тоді його операція помагає: зміцнюється память, побільшується сила мязів і зору, відновлюється життєва енергія.

Зрештою, операція Воронова не є й така дешева. Треба заплатити за павіяна, який коштує від 200—500 долярів, треба заплатити за дві операції, за догл. і т. д. Ціла процедура обійдеться не менш 1.000 долярів, отже бідні людині про відмолодження не думати, а старим „батьківським" способом берегти свої сили.

На останнім конгресі жіночих лікарів у Неаполі виступив з новою теорією відмолоджения римський проф. **Пайс.**

Теорія проф. Пайса не має нічого спільного з Штайнаховою операцією. Натомість вона основується на животворній силі **Х-проміння.** Проф. Пайс запевняє, що це проміння не тільки пробуджує живі кліточки до більш жвавої діяльности але й відмолоджує їх. Він довший час робив досліди на живими звірятами, освічуючи їх зовсім легонько Х-проміннями і викликував у них справжні ознаки відмолодження.

Для повноти образу треба згадати про цікаві спроби відмолодження, які переводить проф. **М. Завадовський** у славнім природним парку „Асканія Нова" на Україні. Цей парк, заложений покійним Ф. Є. Фальцфейном на величезнім просторі степової України, був колись гордощами і славою нашого краю. Усі звірята, які тільки є на світі жили там у природних умовах зовсім не відчуваючи неволі. За большевиків „Асканія Нова" дуже занепала, але трохи звірят ще там видно залишилось і над ними проф. Завадовський перевів низку цікавих дослідів.

Проф Завадовський покористувався операцією Штайнаха, щоб за її допомогою розвязати деякі **біотехнічні** завдання: чи можна напр. з півня робити курку, з кнура — льоху, з ягниці — барана і т. д. Перещеплюючи звірятам полові залози проф. Завадовський дійсно добився того, що півень „Прима" обернувся в курку, самка оленя почала проявляти всі власности молодого самця, молоді баранчики з перещепленими залозами обернулись у ягничок то-що.

Одного тільки не міг ще добитись Завадовський: щоб півень, обернений куркою, почав нестись... Але учений сподівається ще й цього добитись і тоді яйце значно подешевіє.

Др. М. С-й.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, подає до відома своїм членам і членкам, що звичайний місячний мітинг відбудеться в четвер, 14. серпня о 7.30 вечером в Тов. домі на ч. 102 Joiner St. На сей мітинг повинністю кождого члена явитись, бо суть важні справи до полагодження. На сім мітингу буде приниматись нових членів до Тов. і у У. Н. Союза і також пригадується радичам, котрі еще своїх дітий не вписали, то нехай добше не очікують, а впишуть свої діти до У. Н. Союза, бо щоб не було запізно. У. Н. Союз се найсправедлившая асекурація для Українців в Америці. — П. Ковтун, М. Магомет, В. Купій.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО

Адміністрація французького музея в Лувр продала на публичній продажі перловий намисто за 11,286,000 франків тільки тому, що він не репрезентував жадного артистичної вартости? Чи Ви знаєте, що курці, котрі бозумюють правдиву вартість цигаретки, курять все Мюред, а чому? тому що турецький тютюн є найліпший, найлекший на цигаретки а Мюред суть роблені з 100% чисто турецького тютюну найліпшої сорти, який росте на Сході.

ШКІЛЬНИЦТВО В ЯПОНІЇ.

Японія тому пятьдесять літ на всіх ділянках пійшла слідами культурного Заходу. З цього часу в сьому стільки поступила наперед, що під ріжними оглядами еманципувалася від самого наслідування західних звичаїв, метод і поступування, примінюючи все до свого східного. Таксамо розвиток і організація школи. Кожня японська дитина мусить ходити до школи шість лів. Обовязок посилання дітей до школи малося би небаром підвисшити до вісім літ. В народній школі (шо-ґако) вчаться школярі всіх елементарних предметів, як: японської й хінської азбуки, історії, аритметики, природи, ґеоґрафії, малярства, співу, рахунки й етики. У деяких школах підучують часом і латинської азбуки. Із народньої школи переходить дитина у висшу народню школу з двома або врьома ступнями (клясами). В висшій школі учать вище наведених предметів богато обширнійше, а крім того зачинають учити анґлійську мову.

Предмети в середніх школах (чу-ґако) є всюди однако-. Хіба, що середні як і висо- школи (кото-ґако) а й уні-рситети (даі-ґаку) діляться звичайну високу школу і вний (досконалий) універ-ет. Майже в усіх школах є учеників „нумерус кляв-", так що вступні іспити до тткових відділів вельми кі. Ученик звичайної шко-е може майже ніколи зда- іспит до висшої доброї оли. Колиж богато учени- доброї школи переходить исшу звичайну школу, то к що собі облекшували імно науку.

В середніх школах учать- : японської, старояпонської, нської і старохінської мови, орії літератури, загальної орії, новітня історія Японії, ентальна історія (Японія, рея, Хіни, Індія), історія Заду (на зразок навчання в ериці й Европі), анґлійську анцуську, німецьку мову дна з тих мов обовязкова, ловно анґлійська), аритмтика, альґебра, ґеометрія, иґонометрія, зоольоґія, ґеоґія, мінеральоґія, руханка ктування, військові вправи, о-джіцу), рисунки, малярство, етика (практичний вступ західньої і східньої фільоофії). У висших ступенях сах) учать і початків наього господарства і праТо є предмети звичайних и. Крім сього істнують паранди (приготовні) курдля учителів народніх шкіл, торговельні, технічні, господарські і лісові школи. Кожня з поодинокими, добре обробленими спеціяльними предметами свого звання.

В загальній високій школі, котра на ділі є приготовним курсом для університету (а відповідає менше більше західним висшим клясам середшкіл) є два напрямки: природознавства і культурного знання. Перший напрямок плекає більше прородні науки й висшу математику, а другий більше присвячується фільософії й літературі. Оба напрямки мають і спільні предмети, а вчать і на новітних мовах. Природничий напрямок має окремі: математичні, природничі, хліборобські і технічні відділи, а напрямок **культурно - науковий:** фільософічно-літературні, правничі й господарські научні відділи. Давнійше ті відділи строгійше відділювали від себе, сьогодня вже їх зачинають лучити, бо покладають більшу вагу на загальне образування. А саме висока школа нині вже не сповняє ролі приготовних курсів для університету, а є посередником між народом і загальним образуванням.

Крім цього в Японії дуже богато спеціяльних високих шкіл: для торговлі, техніки, народнього господарства, гірництва, новітні, (живі) мови (крім анґлійського, французького, вчать іще російського, еспанського, італійського, хінського, маляйського, індійського монґольського і т. д.), мороплавби, лісництва, шовківництва, музики, мистецта, є учительські школи для середніх звань.

ВОДА ПІД ПІСКАМИ САГАРИ.

При копанні артезійських крениць уже від кількох літ переконалися, що під горячим піском Сагари є водне зеркало, якого границь досі, щоправда не вдалося означити. Всетаки під поверхнею алеких частей пустині простягається вода. Треба копати 70 до 130 метрів глибоко, заки натрафиться на воду. Колиж попадуть у такій глибині на воду, вода видістанеться високо струєю з виверченого отвору. Струєю води викидають на верх малесенькі рибки і краби (раки) і инші водні й мушлеві звірятка у зовсім свіжому стані. Наука ще не розяснила цього. відкіля дістаються ці сотворіння в таку глибину й з чого жиють там? Факт що ці звірятка там є, каже догадуватися що ці підземні води розтягаються на великі простори та що виверчені керниці моглиб достарчити доволі води і часть пустині можна би так перемінити в урожайну землю. Треба тут зазначити, що ці риби, жиючі в вічній темряві не мають очей.

ДОЧКА РАСПУТІНА ХОТІЛА БИ БУТИ АРТИСТКОЮ.

Наймолодша дочка Распутіна, Марія Григорієвна жиє тепер у Парижі. Живе в дуже скрутних матеріяльних відносинах, а прибула до Парижа, щоби найти накладчика для видання своїх споминів. Вона радаби постійно осісти в Парижі, як театральна артистка і в цій справі переговорює з кількома директорами париських театрів.

МОЛОЧНІСТЬ КОРОВ РІЖНИХ РАС

„Німецька хліборобська ґазета" подає даку табельку для пересічної молочности коров ріжних рас.

	Пересічна скількість молока. на рік	на день літр.
Голяндська раса	2906	7.96
Ольденбурська раса	2791	7.5[illegible]
Альґайська раса	2710	7.4[illegible]
Монтафунська раса	2697	7.40
Швицська раса	2625	7.19
Пінцґавська раса	2238	6.40
Вальцтальська раса	2272	6.22
Саксонська краєва раса	2023	5.67
Сіментальська раса	1670	4.63
Фойґтлендська раса	1600	4.28
Мірцтальська раса	1500	4.11
Ансбахська раса	1284	3.55

Одначе подані цифри мають лише релятивну (відносну) вартість, бо не подана ваги живої худоби, яка є залежна від корму. Молочність корови (раси) залежна теж від околиці (клімату).

ВІДПОВІДНИЙ ЧАС ЖНИВ

Один Анґлієць поділив своє досвідне поле на пять рівних частий. Жниво відбувалося ось так:

Ч.	Дата	зерна	соломи	муки I.	муки II.
1.	12. серп.	166 фунт.	316 фунт.	122 фунт.	12 ф.
2.	19. „	155 „	297 „	166 „	11 „
3.	26. „	220 „	288 „	174 „	12 „
4.	30. „	230 „	268 „	171 „	23 „

Збіжжа ч. 3. жали, коли вже достигло так, що було жовте. Це зерно було дуже гарне, а дало в більшій скількости найкращої муки. Один Росіянин зробив слідуючу пробу з житом. Обчислив зерно жита (жатого в ріжний час), якого потрібно було на один фунт. І так: зі збіжжа жатого 9. липня треба було 28.002 зерен на один фунт, зглядно сто колосків, які ще були зелені (зерно мягке); збіжжа жате 11. липня дало 24.197 зерен на один фунт, а щойно 115 колосків важило один фунт, солома, (стебло) цього збіжжа долиною було вже гарно жовте, горою ще зелене; жито жате 14. липня давало 20.983 зерен на один фунт, а щойно 133 штук стебла, ще доволі зеленого, важили один фунт; для збіжжа жатого 17. липня треба вже було лише 15.158 зерен, але 185 стебел (уже зовсім жовтих) на один фунт. Зерно це було достигле. Дня 21. липня відношення було таке саме, а саме 15. 162 зерен і 184 стебел на один фунт. Зерно було вже перестигле і підчас жнив дуже сипалося. Майже, що року хлібороби мають великі шкоди з цього, що зерно висипається. Коли не більше висипається, як зуживається звичайно на засів (60 до 100 фунтів на один морґ), то ще доволі добре. Часто висипається два рази стільки, а то й більше, саме коли вітер сприяє цьому. Дописувач німецької ґазети „Нає Ілл Цайтунґ" бачив, як 25. липня на богато полях, засіяних пшеницею (в околиці Кольонії) майже половина висипалася наслідком вітру. Добір відповідного роду збіжжа і жнива в відповідний час, можуть перешкодити цьому.

АДРЕСА ОБЄДНАННЯ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

Туди посилайте свій народній податок!

Посилайте негайно і питайте всіх знакомих Українців, чи сповнили вже сей свій обовязок, чи заплатили національний довг!

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ЦВІТ ПАПОРОТИ

(Революційна феерія).

Червоному ґенієви Л. Курбаса — до диспозиції.

(Продовженнє).

Русалки

(з жахом припадають до Бабин-Яги).

Ой!! Огневий злинув змій! . .

Баба-Яга (озираючись)

Смерть то кашляє і виє . . .

Русалка перша.

Серце з жаху вие, вие . . .

Русалка друга.

Чуєш? . . Стій! . .

Голос з правого боку.

— Нехай їм біс!
— Тікай додому через ліс:
Вже ціллять, мабуть, на багаття!

Другий голос.

— Куди тікати! Постривай!
Стрільбі вже, мабуть, край!

(Новий постріл і вибух).

Голоси.

— А цо! . . Тікай!
— Розове геть на шмаття!

(Галявиною з правого боку в лівий перебігає юрба дівчат і хлопців).

Голоси з берега.

— Гай-ай!
— Строполохи!
— А вкуди?
— Побіжемо ще . . .
— Гого? Не бачили біди?
— Тікай боржій! . .

(Перебігають ще кілька хлопців і дівчат).

Баба-Яга (до старого дуба).

Гей! прокинься-но, старий!
Ось послухай, як на свята
Бенкетує Смерть щербата . . .

Русалки.

Де сховаємося ми?

Баба-Яга.

Ось побачиве сами!

Лісовик

(відокремлюється від старого дуба й підходить до гурту, позіхаючи).

А-а-а! . . . Гуркоче непроханий грім.
Дощами зливними залле вам огні:
Гуляти на свята не буде вам з ким . . .
А-а-а! . . . (Знов позіхає).
Щось бачив погане в-ві сні.

Баба-Яга.

Ха-ха-ха!
От сміха!
Він заспався, як байбак.
Отсе так! Отсе так!

Русалка перша.

Хмар нема, а грім гуркоче.

Русалка друга.

Хмар нема: он сяють зорі.

Русалка третя.

Цить! . . Щось дуб старий шепоче.

Русалка чтеверта (мрійно).

У безодньому просторі
Ходять зіроньки-сестриці,
У вигадливий вінок
Заплітають свій танок . . .

Русалка перша.

Не страшні їм таємниці . . .

Лісовик.

(задерає голову вгору, протерає очі, знов позирає на небо і, насупившись, дослухається до гуркоту гармат).

Трой зілля у пельку! Проклята мара
Щось діє, щось чинить . . . Ти чуєш, стара?

Баба-Яга (сміється).

Прочуняв таки,
Продер свої баньки!

Лісовик (до неї).

Смерть?

Баба-Яга.

Вона.

Лісовик.

Не по звичаю!
В ніч Купала . . .

Баба-Яга.

Знаю, знаю!
Зваж ти краще, що діяти?
Бо ніхто тепер із хати
В ліс не вийде . . .

(Постріл і вибух).

Лісовик (приглядається до кущів).

А стривай!
Хтось он крадеться . . .

Русалка перша (злякано).

Сховай
Нас, бабусю! То-ж та Смерть . . .

Баба-Яга (відмахується).

Геть! Вчепилася, як пявка!

Русалка друга.

В серці жаху повно вщерть.

Лісовик.

Та то-ж Мавка!

Мавка

(виходить на галявину, озираючись).

Стоптали геть пшеницю й жито —
Нащо? Нащо?
І квіти й ряст — усе, усе побито —
Нащо? Нащо?
Регоче хтось, чи то чиїсь погрози —
Кому? Кому?
Мої жалі, мої скарги і сльози —
Кому? Кому?

Русалка перша.

Сестриченько, сюди!
І ми втікли з води . . .

Мавка (вжахнувшись)

Гукає хто, чи десь зозуля кука?
Чи серденько від жаху в грудях стука? . .

Русалка друга.

Немов не при собі вона.

Русалка третя.

Десь розум стратила небога.

Мавка (угледівши їх).

Се ви, сестриці, чи мана?
За серце ссе печаль-тривога.

(Підходить до них).

В ще некошених житах
Позбірала я волошки —
Сині-сині!
І завяли ось в руках . . .

Баба-Яга.

Почекай-но трошки —
Не до квітів буде нині!

Мавка.

Я збірала срібні роси,
Розчесала довгі коси,
Уквітчала їх квітками,
Щоб на святі разом з вами
Погуляти у віночку
У веселому таночку . . .
Та ударив раптом грім.
В полі ясно свалахнуло,
Щось мене у бік штовхнуло,
І я впала . . . Порох, дим . . .
Десь гуркоче й досі грім . . .

(Постріл і вибух на березі. Крики).

Баба-Яга.

Смерть стрибнула у вогонь.
Скаче безбач в лютій грі.
Станьмо, дочки, осторонь.

(Ховаються в гущавині).

Лісовик (іде за ними).

Що се? Хто се? Упирі? . .

Упир перший (злітає на землю).

Се ти, старий? . . А ми з бенкетів.

Упир другий (сідає коло нього).

Ду-фу! до несхочу напивсь.

(Ляпає себе по череву).

Упир перший.

Я пив лиш з тих, хто від багнетів
На полі бою залишивсь
Іще живий . . .

Упир другий.

Я я всіх зряду
Смоктав. Підкрадусь ззаду
І зуби в карк, Ані дихне!

Упир перший (наслухає).

А-цить! . . Біжать сюди? . . Ховайся!

(Зникають в гущавині).

Парубки (вибігають з правого боку).

— Хутчій додому! Поспішайся!
— Казав, що се нас не мине!

(Постріл).

Дівчата.

— Ой лелечко! Загинем!

Парубки.

— Біжіть вперед, — не кинем!

(Страшенний вибух з боку).

(Далі буде).

МУХИ В СТАЙНЯХ.

Успішний спосіб проти мух у стайнях подають такий: В ріжних місцях стайні, під самою стелею поприкріплювати невеличкі мисчинки з хльоровим вапном. Добре є також часто білити стелю розчином хльорового вапна. Подають іще й такий спосіб: Казати собі в аптиці приладити мішанину з 8 лотів (1лот — одна трийцять друга фунта) дальматинського (перського) порошку проти насікомих, одну осьму лота товченої дуже дрібненько сірки і одну осьму лота лікопадіюм. Цю мішанину дати до вепрового міхура, заосмотреного твердою частю пера; зрештою міхур треба добре завязати. Потім розприскувати цю мішанину з міхура на мухи, що в великій скількости обсідають стайню звичайно рано і в холодні дні. Протягом кількох хвиль можна переконатися про успіх: Мухи масами гинуть. Мішанина добра закоркована довго не тратить вбийчої сили.

Галичанин.

ЛЬВІВСЬКА „ПРОСВІТА".

(Від власного кореспондента „Свободи").

(Докінчення)

Абсольвенти її, розсіяні вже по краю, на Великій Україні та за границею, занимають ріжні посади, головно по господарських установах, купецьких фірмах, тощо.

Друга фахова школа Т-ва „Просвіта" це господарсько-садівнича школа, яку Т-во одержує від 1909 р. в Милованню, Товмацького повіту з метою устроювати зимові кількамісячні курси для зазнайомлення селян-самостійних господарів з найважнійшими здобутками науки рільництва, а літом практичні курси садівничо-пчільні для дорастаючої селянської молодіжи. На послідньому господарсько-садівничому курсі в 1922—23 рік брало участь 15 учасників і 7 сталих практикантів садівничого заведення в Милованню. В 1923 р. курс не відбувся з причини малого числа зголошених курсантів.

„Просвіта" уладжує також доволі часто ріжні курси для своїх читалень і членів. В останньому часі були напр. такі курси: в Золочеві, Копичинцях, Снятині.

„Просвіта" звернула також увагу на значіння аматорських театрів і утворила для їх орґанізацію **Театральну Комісію.** увагу на значіння аматорських театрів і утворила для їх орґанізації Театральну Комісію під проводом о. проф. І. Туркевича та при допомозі дир. львів. театру О. Стадника. Комісія ся полагоджує біжучі справи аматорських гуртків, уділяє фахові поради, посередничить при закупні театрального приладдя та інтервенює у відповідних влад у випадках яких небудь перешкід чи репресій. За ініціятивою тоїж Комісії Головний Виділ стремів до створення свого „Мандрівного Зразкового Людового Театру" під проводом б. головного режісера державного українського театру в Києві Орла-Степняка та до сього часу мимо всіх заходів у дотичних воєвідств не одержало на се дозволу.

бувся в часі від 15. І. до 17. III. 24. при числі 50 учасників аматорсько - театральний курс для аматорів і режісерів аматорських гуртків м. Львова та курс відбудеться ще в осени ц. р. для режісерів аматорських гуртків з цілого краю, щоби тим чином улаштовувані ними амат. вистави піднести до певного мистецького рівня.

Взагалі Комісія старається через добір відповідних штук і вишколення аматорських сил поставити аматорські вистави на тій висоті, щоби перестали бути лиш звичайною собі комедією а поширювали серед найширшого громадянства національне освідомлення та розвивали національну культуру. В Галичині є таких біля 500 аматорських кружків.

VIII. Фонди „Просвіти". Кождий Українець буде членом „Просвіти".

„Просвіта" пережила протягом війни і переживає по війні дуже критичні часи що до свого матеріяльного забезпечення. Доходи „Просвіти" ідуть з ріжних жерел. До війни „Просвіта" мала все запевнену допомогу чи то з державних фондів у Відни, чи з краєвих в Галичині. Ці допомоги доходили до 10.000 долярів річно. Тепер ані мови нема про це, щоби Польща дала що небудь на „Просвіту" і „Просвіта" ледви чи хотілаб щонебудь взяти з цього жерела. Другим жерелом доходів були маєтности „Просвіти", записані товариству ріжними добродіями; але підчас війни ці маєтности були знищені, втратили будинки, інвентар і т. д. і тепер вони потрібують зі сторони товариства все нових вкладів, — аж по роках принесуть якусь користь. Дещо приносять „Просвіті" її видавництва, але це фонд, який, так сказати, сам себе зідає, бо на місце проданих книжок треба все друкувати нові. Лишається ще одно жерело, — **вкладки членів „Просвіти".**

„Просвіта" має подвійних членів. Одні — це члени читалень, що платять вкладки на місці до своєї читальняної каси; „Просвіта" у Львові не має з них ніякої користи, бо вкладки обертаються на потреби читальні. Друга категорія членів, це ті, що платять вкладки до центрального Товариства у Львові. Цих справжніх членів „Просвіта" повинна мати великі сотки тисяч. У свідомих народів, як у Чехів, Німців, до освітного Товариства як підпомагаючі члени записані усі — від малого до великого. На жаль у нас свідомість ще не така і „Просвіта" у Львові має тільки 6,106 членів. Яке мале число!

„І те саме товариство", пише голова дир. Галущинський, „має знищити неграмотність, має створити скрізь по краю просвітні огнища, їх оживити, і надати їм риси живих творів, має видати потрібну здорову книжку для народу у найбільшому числі, має помогти у змаганнях до самостійности, має повести дошкільну і позашкільну освіту, має зробити усе, щоби наш народ піднісся культурно, піддвигнувся економічно і вийшов з цеї западні в яку на силу хочуть його затягнути вороги. Чи хто уявляє собі, скільки праці вимагає отся скромна, невеличка програма? А скільки матеріяльних засобів, гроша, потреба, щоби тільки розпочати її, викликати рух і зацікавлення в краю?

В останньому часі, головно з ініціятиви голови Галущинського почалася енерґічна акція, щоби добути „Просвіті" нових членів, в той спосіб увільнити фонди товариства і уможливити йому успішну працю. На всіг загальних зборах, нарадах і просвітних вічах ставиться як один з перших обовязків **українського громадянина бути членом львівської „Просвіти".** Розсилаються відповідні відозви і спеціяльні орґанізатори приєднують членів „Просвіти". Ця дала вже свої результати.

З признанням треба піднести, що американські Українці зрозуміли вагу цеї справи і зобовязуються постійними членськими вкладками допомагати львівській „Просвіті". На зазив Головного Виділу з дня 25. 10. 1923 р. зголосилося дотепер 509 членів, що присилають вкладку по одному долярови. Листи американських членів „Просвіти" переповнені щирим співчуттям для освітної праці в Галичині, — частину їх надруковано у „Народній Просвіті". Звязки між американськими Українцями і львівською „Просвітою" стають чимраз більші тісні і сердечні. „Просвіта" і весь український народ в Галичині з великою вдячністю відноситься до земляків на еміґрації, що не забувають про Старий Край.

Кольоман Міксат.

ПРОПАЛА КОРОВА.

Ще нині не забула рідня цієї пригоди. А цьому вже більш, як вісімнацять літ. Малі дівчатка виросли, вже великі, любилися й терпіли. Суджений одної помер. І неньку з цього часу стрінуло не одно нещастя. Всеж таки пригоди з коровою нікотре з них не забуло.

Алеж бо то не була така звичайна корова. Тяженько придбали її. Сотик до сотика складали тевятьдесять ринських. Стільки коштувала корова, а 70 ґрейцарів відступного за мотузок. Та вже привикли були до неї, ще заки купили її. І коли ці гроші заощаджені зі скупої платні і з шиття і мережання, росли, — вони вже в дусі бачили корову, як стаяла в стайни!

Цако мусить вона називатися. Роги матиме широкі, а в горі сходитися муть знову. Бо так ялося гарній корові. Шия її буде струнка, поморщена, і може навіть продавець (повнолиций Словак, із бородавками на чолі, — його вже Христя виразнісенько бачила в сні) повісить дзвіночок на шиї. А правда, ще трохи й я позабувби був сказати, якої масти корова. Була наче вмита канаркової краски, що впадала в жовту.

Але як вкінці купили корову то бідненьк а перемінилася. Рогів не мала, лише малесенькі кусинки з них. І не була така струнка, а черевата. Та й шкіра не влискувалася. Алеж молоко що за смачне молоко! Таким уже добрим вони не уявляли собі його!

Прізвище Цако вже задержалося. все пішло по порядку І давній спокій запанував знову, як усе в домі вдови по священнику. Як далеко сягає людська память, там ніщо більш не приключилося, як хіба це що Христя розбила раз машинку від кави. Пів року жалували її і відтепер чорний напиток подавали в зеленому глиняному горнятку.

Вони були вбогі але вдоволені. А тепер, як уже мали свою Цако, то просто щасливі. Тепер мали все, що потребували. Бож корова то хліб яким з дня на день можна жити.

— Так, дітоньки — сказала добра ненька — вона поможе колись справити весілля. Так, так, Христя! Вона поможе вам повиходити замуж. Чого хіхочешся ящірочко? Марійко, дитинко, даремне смієшся, воно вже таки так, як я сказала.

І звичайно поважне миле ненчине лице, осміхнулося на ці думки.

Самособою, так мусіло бути, бож вона ніколи не говорила на вітер. Ось спочатку корова для них була лише мрією, а тепер при яслах стояла справжня жива корова.

— Так, мої любі, масло і чудовий сир продавати мемо тай з цього з часом віно прискладається. І так поможе вам цако до чипця. Та мене сердить лише, дітоньки, що ви цій добрій корові надали таке глупе воловe прізвище.

Добра ненька булаб ще більше говорила про те, але обі дівчинки почали сперечатися над цим котра з них перша робити ме масло. Ах, як то приємно мусить бути бити по густій сметані.

Тисячу важних питань падало звідусіль.

— Правда, ми будемо робити масло, що неділі? А де стояти ме масничка?

— Посеред подвіря булоби найкраще. А хто вийматиме масло? Правда, мамо, що ти? Котрі миски будемо брати до цього? Може ту велику бляшану миску, бож то буде богато масла, як не зіпсується.

Цебто корова, бож таке звіря то вражливе сотворіння. Лихі люде моглиби її зіпсувати (а такі були, самасобою). Або стухле сіно в зимі випорожнить молочники.

Та могло ще й гірше статися чому вони, щойно впали на таку думку? Треба було лише піти за злими прочуттями.

Як легко могла вона зломити ногу, коли на дворі вганятиме. Або, як гонитимуть на пасовище їсти ме занадто вахланно й здує її, так, як то було з дяковою коровою тому три роки. Та щось такого не в силі пережити би добра жінка.

— Я зараз кинулася би в Іполю. Діти, вірте мені, бо зковою втратилибими все, нам не осталосьби більше ніщо. Тому мусимо вважати на неї, пильнувати,як ока в голові. Ну ну, лише не плачте зараз, ви дурненькі. Витри собі очі Марійко, Алеж Христя, як можеш бути така дурненька?

Всетаки ця розмова оставила по собі троха страху. І тому не мали відваги виганяти корови на другий ані третій день. Доглядали її дома. Може з двайцять разів заглядали, чи дівчина Гануся напоїла корову, чи дала її буряків і свіжої підстілки, чи має корова охоту до їди.

Тоді то Христя найшла на подвірю мідяну обручку. Дуже врадувалася, але зараз і засмутилася. Бо як би тк Цако мала роги то можнаби зараз її прикрасити цим кільцем. Як гарно булоби їй з ним! То дуже сумно, що она не мала рогів.

Того дня, як корову мали виганяти (бо дома вже не вистарчало паші), мала йти з нею Гануся.

Мати вже дуже раненько пішла до виноградника. Мала вернутися щойно перед вечірнею.

Обі дівчинки осталися в дома, щоби також уважати на Цако. Христя знала це пасовище. Було не далеко і без пригоди дісталися на обліг. Застали Цако, так гарно пасася й обганяла собі мухи хвостом.

Дівчина Гануся, що саме ще була дитиною, бо з гусійки виансувала на пастушку корови, — тішилися, що панночки товаришили їй. Оповідала їм ілм ріжні чудні речі про левади Михайла Комора, де то є таке смачне насіння, про пташачі гнізда з яєчками, які найшла, але з них мусіли вже молоді повилітати.

— Так погляньте там, — сказала Марійка.

— Так, так, поведи нас, — настоювала Христя.

І вибралися в дорогу. Цілісеньку годину була на левадах, де було чому надивитися. Цвіти й трави такі гострі, як вістря ножа й коноплиска, вони як малеенькими дітьми дуже боялися, бо думали, що воно там було за якусь кару. Був там й очерет із дикими качкамий чаплями.

Але, як змучені вертали з тих відкрить на місце покарав їх Бог за те, що бідну корову оставили саму. Пасовище було пусте. Цако пропала.

З жаху діти аж сполотніли. Серденька їх вдаряли. Трівожно розглядалися по широкій долині. Ніде, ніде, не бачили Цако.

Певно, якийсь лихий чоловік зігнав її, або вернулася до свого попереднього господаря. Ах, вони вже найдуть її. Вониж не знали, де жив той чоловік, що продав їм корову.

Ганся кинулася на землю. Заголосила.

— Ганусе, не кричи, — сказала Марійка (найстарша) приказуючо — бігай до мами у виноградник і скажи, що сталося.

Нетерпеливо тупала ногою в землю. Бо вона бачила, що мама робила так, як склалося щось важного.

— Чому не рухаєшся зараз іди! А ти Христя, побігнеш до війта, щоби він казав вибубнити. По дорозі розпитуй всіх людей, чи не бачили корови. Я тимчасом побіжу до найближчого села.

І так розлучилися діти на право і на ліво, щоби шукати Цако в широкому світі. Шукали на горі і в долині, з місця на місце. Дріжучи розглядали у кожню скельну щілину, блукали по лісі, голосно кричали.

— Цацко, цацко, де ти?

Ніщо й не ворохнулось. Але тихо! Чи то не голос дзвіночка? Нова надія додала їм сили —ні то вітер жалісливо віяв поміж очеретом.

Ніхто не бачив Цако. Кожен хитав головою. Вона пропала, як камінь у воді.

Змучені, що мало не попадали, голодні стрінулися бідні діти вкінці під вечір на кінці села. Одно одного не питало, чи не бачив хто корови. Кожне бачило другому вже з очий, що надармо шукали. Тихонько похнюпивши голови, закралося на обійстя. Бо деж було їм шукати, коли вже почало смеркатися?

Але, як доходили до сіней, вдарив об їх вухо голос дзвіночка. Одначе тепер уже дійсний правдивий звук дзвіночка.

Марійка здрігнулася.

— Пст, Христя, чуєш?

— Так, чую, ах Боженьку!

— Ах, таж то Цако!

Побігли до стайні. Самособою, то була Цако. Вона не втікла, але що на пасовищі самій її почалося нудити, вірненько помандрувала до стайні.

— О, ти, недобра, погана, бачиш, як страшно ти нас налякала. Щось такого смішного певно не приключилося на цілому світі.

Велика була їх радість, втома минулася. Танцювали й скакали довкола Цако, що так гарненько найшлася дома. Аж нечайно знову захмарилося Марійчине чоло: „Мама"!

Де могла бути бідна смертельно затрівожена ненька? Вона певно також шукала Цако. Може зі сльозами ходила по околиці, може й вона зі страху зомліла, або може навіть...

Не важилась вимовити цього грізного слова, що може ненька навіть кинулась в Іполю, так кя уже передше говорила це.

Кров застигла їм на цю страшну гадку. Дріжучи взялися за руки і поспішили шукати неньки.

—Але куди, куди?

Вечірній сумерк западав. Скоро, лише скоро!

— Добрі люде, — питалися діти — чи не бачили ви де нашої мами?

Одначе ніхто не бачив її від ранного ранку. Колиж їй не приключилося ніяке нещастя, то вона вже давно мусіла бути в дома.

Страшні почуття підганяли їх. Бродами поміж прощу й мочарами перейшли в брід малу річку Голю. Обшарпані й обваляні прийшли у виноградник. бо відтам мусіли шукати ненчиного сліду.

Але щож це? Чи то помана?! Там же під горіховим деревом спочивала її добра ненька!

Врадувані поскакали туди до неї! І кликнули:

— Мамо, мамо, вона вже є, вона є знову!

Ненька зірвалася і сказала злісно:

— Чи й тут мусите вже перешкаджати мені? Я щойно хотіла трохи відпочати. Що ви зробили з ваших річей, ви обірванці, таж ви геть заболотилися й пообривалися.

— Хтож то такий знову?

— Цако, наша Цако!

Добра мати протерла заспані очі, позіхнула а потім спиталася зачудоаана:

— Або оона була загубилася?

— То Ганся не говорила тобі? — Пролепетала збентежена Христя.

—Я навіть на очи не бачила Ганусі. Але одповіджте вже раз.

Дівчатка поглянули на себе. Коли так, то чогож вони цілісенький день бігали у розпуці. Бож на ділі ніщо не сталося.

І обоє розплакалися так дуже, що аж виноградник лунав від голосіння.

Добра ненька почала догадуватися в чому річ. Втерла хусточкою дітям оченята й сказала вспокоюючи їх:

— Ну, ну, ви, дурненькі, будьте но розумні, — але вкінці й сама прослезилася.

І так усі троє плакали над бідною Цако, яка дійсно могла таки загубитися.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".